

lahkust kui ka kirvega tagaajamist

Kõrgekuhja talust.

põhjustas kolhoosnike vaesus olukorra, kus lihtsalt polnud raha hoonete remondiks, mistõttu mõned talud säilisid oma esialgsel kujul. Asjata ei käibi muuseumimaailmas ütlemine, et vaesus on sageli parim konservator.

1977. aasta Setomaal käies tões muuseumitöötaja Juta Holst, et suitsutares elamist ei mäletanud sageli ka küla kõige vanemad elanikud. Üksnes Kurvitsa küla Saare talu 82-aastane perenaine, kes oli sündinud Truba külas, meenutas, et kui suitsutare ahi küdema pandi, viidi lapsed sauna sooja. Ka mäletas ta veel labasängis magamist.

Sobiv talu muuseumi ületoomiseks õnnestus siiski leida tänu ajalookandidaadil Jelizaveta Richterile, kes uuris nii peipsivenelaste kui ka setude ainelist kultuuri. 1979. a juunis toimus muuseumi teadusnõukogu väljasõit praegu vene kontrolljoone taha jäävasse Lõkova külla, kus vaadati üle Richteri poolt soovitatud taluhoone. Teadusnõukogu liikmeteks olid sel ajal tuntud asjatundjad-etnograafid Ants Viies ja Gea Troska, muuseumi esindasid Leon Paiken, Elle Vunder ja Juta Saron. Eesti Vabariigi perioodil kuulus küla Pankjavitse valla koosseisu, hiljem nimesid eestistades sai selle nimeks Ojavere.

Asi jäi venima

Väljavalitud taluks osutus Vanatalo talu, millel olid säilinud hooned ja kolmeline õuelahendus. Sama aasta augustis sõitsid koha peale muuseumitöötajad Juta Saron ja Piret Kalm, kes inventeerisid hooned ja asuti tegema ettevalmistusi ületoomiseks. Paraku jõuti muuseumi üle tuua vaid elumaja, kivilaut oli plaanis üle tuua hiljem, kuid asi jäi venima. Hiljem jäigi see rahapuudusel toomata ja kahtsuväärse kombel on setu talu Vabaõhu muuseumis siiani püstitamata. Nõrk lohtus setudele on seegi, et rahapu-

VANIM ELANIK: üks Lõkova küla viiest allesjäänud setust, 82-aastane Stepan Tammik oma kodus.3 x foto EVM

dusel jäi pooleli mõni teinegi objekt, nagu näiteks mulgi suurtalu ja peipsivene elamu.

Siiski ei ole seto talo püstitamise mõttest muuseumi loobutud. Tõenäoliselt on see võimalik üksnes eurorahade toetusel. Või paneb toetava õla alla paljukõneldud «setu mafia»? Igal juhul pole mõte ka levi alla maetud. Kui õnnestub

rahastus saada, on talu kavandatud setopärane sisseade, selleks on kogutud väljasõitudel-ekspeditsioonidel rohkesti materjali. Elumaja ühte ruumi on kavandatud ka Lõkova küla ja Vanatalo talu lugu tutvustav väljapanek. Uurimine on praegu veel pooleli.

Ise olen käinud kaks korda Setomaal välitöödel. Esimene

kord oli see 2004. aastal, mil olin Eesti Kunstiakadeemia tudengite kaasjuhendaja ja muuseumipoolne konsultant, teine kord toimus see käesoleva aasta juulis.

Lõkova külas elab praegu veel vaid viis setot, kellest kohustisin kolmega, kaks ülejäänut — vana naine pojaga — elasid elased kaugemal krunditalu.

Meeldejääd oli kohtumine vana külaelaniku, 82-aastase Tammiku Stepniga (Tepoga), kes meelsasti rääkis küla minevikust, elanikest ja oma sõjaseiklustest. Olgu siinkohal esitatud talle suur tänu hindamatu abi eest. Mõnes järgmises Setomaa artiklis on kavas Lõkova külast ja Vanatalo talust pikemalt kirjutada. ■

NULGÕST

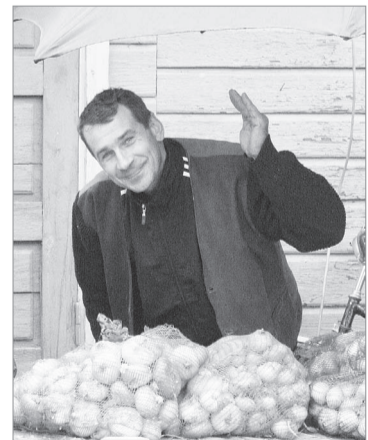
Tsässonaraamat vajab fotosid

Seoses raamatu koostamisega on selle autorid väga huvitatud kõikide infost ja fotodest, mis puudutab Setomaal asuvaid tsässonaide ja nendega seotud sündmusi. «See ei pruugi olla tavaline üldvaade tsässona hoonest, vaid ka tsässonaga seotud sündmusest. Kasuks tulevad nii Vabariigi kui nõukogudeaegsed fotod, sest mõned hooned on paarikümne aasta eest hävinud,» sünas raamatu koostaja Ahto Raudoja. Koostajad võivad pilte nii omaniku käest osta kui paljundamiseks laenatata, selleks tuleb võtta ühendust tel. 5182411 või e-postiga: ahtoraudoja@hotmail.ee. Oktoorbri lõpuni on Petseri Ajaloomuuseumis avatud Ahto Raudoja ning Tapio Mäkeläineni koostatud näitus. (Arvi Matvei)

«Taarka» läks välismaale

Maailma esimene setokeelne mängufilm «Taarka» valiti Hamburgi rahvusvahelise filmifestivali võistlusprogrammi Agenda 08. Lisaks võib novembris «Taarkat» Euroopa filmide festivali raames näha kolmes Kanada linnas: Ottawas, Torontos ja Vancouveris.

Eestis on tänase seisuga filmi käinud vaatamas 9262 vaatajat. (setomaa.ee)

Sibulalaadal käis tuhandeid inimesi

Lüübnitsa sibula- ja kalalaata külastas mitu tuhat inimest, mis näitab rahva tõusvat huvi kohaliku ehedat kaupa propageerivate ürituste vastu, sõnas Mikitamäe vallavanem Inge Hirno Setomaa asjatundjate komisjoni koosolekul septembri lõpus Meremäel.

«Rahvas on saanud kinnitust, et kaup, mida Lüübnitsas pakutakse on ehe, mitte hulgi-laost kohale toodud välismaine,» märkis Hirno.

Nagu laada nimigi ütleb, oli keskel kohal Lüübnitsas ja ümbruskonna Pepsiäärsetes külad kasvatatud sibul. Sel aastal kujunes keskmiseks kilohinnaks 10 krooni. (SM)